

21 501-08

Milieuraad

Nr. 818

Brief van de minister van Economische Zaken en Klimaat

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 januari 2021

De vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat heeft een kabinetsreactie gevraagd op het verslag van de Europese Commissie inzake de werking van de Europese koolstofmarkt (COM (2020) 740). Met deze brief voldoe ik graag aan dit verzoek.

Het verslag van de Europese Commissie over de werking van de Europese koolstofmarkt (het EU-ETS) is een jaarlijkse rapportage aan het Europees Parlement en de Raad¹. Dit is een verplichting die voortvloeit uit de ETS-Richtlijn (artikel 10, lid 5 en artikel 21 lid 2 van Richtlijn 2003/87/EG). Deze specifieke rapportage bestrijkt 2019, maar omvat ook enkele ontwikkelingen uit de eerste helft van 2020.

EU-ETS algemeen

De rapportage over 2019 toont aan dat het EU-ETS goed functioneert. Er zijn belangrijke verbeteringen aangebracht in het EU-ETS voor stationaire installaties in aanloop naar de vierde handelsperiode (2021-2030). Niettemin kan het EU-ETS volgens de Europese Commissie verder verbeterd worden, hetgeen ook de Nederlandse inzet zal worden bij de onderhandelingen over de herziening van de ETS-Richtlijn, die naar verwachting in de tweede helft van 2021 zullen plaatsvinden. Daarbij pleit het kabinet voor onder meer het versterken van de marktstabiliteitsreserve en een aanscherping van de lineaire reductiefactor (de factor waarmee het plafond van rechten jaarlijks daalt).

Ten opzichte van 2018 daalden de emissies van de installaties die onder het EU-ETS vallen met 9,1%:

- De emissies van de elektriciteits- en warmteproductie daalden in deze periode met bijna 15%, veroorzaakt door een toename van hernieuwbare energiebronnen en gasgebruik en een afname van steenkoolgebruik. Sinds het begin van fase 3 (2013) is de totale uitstoot van vaste installaties met bijna 20% gedaald;
- De uitstoot van de industrie kende de sterkste daling in fase 3 van het EU-ETS tot nu toe, met bijna 2%;
- De geverifieerde luchtvaartemissies namen toe met 1%, hetgeen minder is dan voorgaande jaren.

De marktstabiliteitsreserve (MSR) – in het leven geroepen om het overschot aan EU-ETS-rechten te verminderen – heeft er voor gezorgd dat er ongeveer 375 miljoen rechten minder geveild zijn in 2020. Ook in 2021 zal naar verwachting een vergelijkbare hoeveelheid rechten uit het systeem gehaald worden. Het kabinet

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

vindt het van belang het overschot aan rechten verder terug te brengen, wat ook inzet zal zijn tijdens de onderhandelingen over de herziening van de ETS-Richtlijn. Dit kan onder meer door de MSR voort te zetten na 2023.

Met uitzondering van een dip in maart/april 2020 is de prijs van een ETS-recht stabiel gebleven en inmiddels op een nieuwe recordhoogte van 34 euro, ondanks de wereldwijde crisis als gevolg van COVID-19. Dit is naar de mening van het kabinet een teken dat het EU-ETS goed functioneert. Het systeem van gratis allocatie – bedoeld om het risico van koolstoflekage te adresseren – wordt voor 2021-2025 en 2026-2030 aangescherpt: de daarvoor gebruikte benchmarkwaarden worden geactualiseerd op basis van feitelijke gegevens. Ook wordt de allocatie gebaseerd op productievolumes in plaats van productiecapaciteit. De opbrengsten van de geveilde rechten (in 2019 ca. 14 miljard euro) werd voor 77% door de lidstaten besteed aan klimaat- en energiegerelateerde doelstellingen. De ETS-Richtlijn vereist dat dit ten minste 50% moet zijn.

De naleving van het EU-ETS is in de gehele Europese Unie hoog: meer dan 99% van de exploitanten van de stationaire installaties voldeed aan de verplichtingen. Het kabinet vindt dit van groot belang om een gelijk speelveld te garanderen.

Als onderdeel van de Europese Green Deal zal de Europese Commissie voorstellen doen om het EU-ETS verder aan te scherpen. Het kabinet is hier voorstander van: hoewel het EU-ETS goed functioneert en de emissies gestaag dalen, leidt de prijs nog tot onvoldoende prikkel voor innovatie. Het is hoe dan ook noodzakelijk om in ieder geval de lineaire reductiefactor aan te scherpen om de gemaakte afspraak om ten minste 55% reductie te bereiken in 2030, te realiseren.

EU-ETS luchtvaart

Ook voor de luchtvaart heeft het EU-ETS de afgelopen jaren laten zien een effectief instrument te zijn om bij te dragen aan de noodzakelijke CO₂-emissiereductie. Met de inwerkingtreding van CORSIA per 1 januari 2021 zal goed gekeken moeten worden naar de co-existentie van beide systemen. In de Europese Green Deal heeft de Commissie aangegeven dat zij, als onderdeel van de algehele herziening van het EU-ETS, ook inzet op het verlagen van het aandeel gratis rechten voor de luchtvaart. Nederland heeft reeds aangegeven hier voorstander van te zijn. Momenteel staat de publieke consultatie van de herziening van het EU-ETS open, waar Nederland een officiële reactie op zal geven. Hiervan wordt uw Kamer per brief op de hoogte gesteld.

Samenvattend is het kabinet tevreden over de werking van het EU-ETS, maar kan de werking verbeterd worden om effectiever innovatie en verdere verduurzaming te stimuleren. Hier zal de inzet van het kabinet bij de komende onderhandelingen dan ook op gericht zijn, om daarmee het EU-ETS in te zetten om de doelstelling van ten minste 55% reductie in 2030 te realiseren.

De minister van Economische Zaken en Klimaat,
E.D. Wiebes